

ויגבה ליבו בדרכי ה' ואיסור יוהרא

במצוות עיצית לבן ותכלת

יסוד של פרשת נח

פרשת נח מתחיל בנח ומסיים באברהם ושניהם נחשבים צדיקים, על אף ההבדל ביניהם.

יסוד צדקות נח היה שלא היה נגרר אחרי בני דורו.

אברהם אבינו הגדיל לעשות שהשפיע על בני דורו.

וזה היסוד שהתורה באה ללמדנו, ראשית כל אדם צריך להזהר שלא להגרר אחרי הסביבה כשאין עושים רצונו של מקום, ואח"כ יש תפקיד שני להזהיר את בני עולם לעבודת השם.

אולם מי שאינו מתחזק שלא להגרר אחרי הסביבה, ורוצה כבר לתקן אחרים, יש סכנה שע"י התיקון לאחרים יכול להגרר אחריהם.

וזה נוגע הרבה בזמננו, גם כשגרים בתוך שומרי תורה באופן כללי.

להשיב על דברי הרב אבינר נגד התכלת

בגליון "באהבה ובאמונה" פרשת כי תצא תשע"ג, הובא מאמר של הרב שלמה אבינר נגד התכלת ארגמון קהה קוצים (חלזון הפורפורה, מורקס טרונקולוס, ולא הדיונון של האדמו"ר מרדזין) ולא רק שטוען שלבשת תכלת אינו מחייב אלא גם מאשים אלה שלובשים תכלת ביוהרא.

בענין יוהרא

יוהרא שייך רק בדבר שהיא חומרא ולא בדבר שהוא חייב מעיקר הדין וכמבואר בתשובות הגאונים החדשות (עמנואל (אופק) סימן קסא): **וכולהו בדבר שאין חייב בו, אבל תפילין דכל אדם חייבין בהם ומשום דאחריני פשעין מאן דלא פשע לא מחזי כיוהרא.**

בית יוסף (אורח חיים סימן רלה): **ולענין הלכה נקטינן שצריך לקרותה אחר צאת הכוכבים ויעשה אחד מהדרכים הנזכרים. ואף על פי שכתב המרדכי (סי' א) בשם ראב"ה (ח"א סי' א) נראה לי עיקר דברי רבינו תם והמחמיר לקרות קריאת שמע ולהתפלל בלילה מיחזי כיוהרא שכל העושה דבר שאינו צריך לעשות נקרא הדיוט אלא אם כן הורגל בפרישות בשאר דברים. ע"כ נראה דאפילו במקום שנהגו הציבור לקרות קריאת שמע מבעוד יום יש לכל אדם לעשות בענין שיקרא קריאת שמע בעונתה דכיון דלדעת כמה גדולים לא יצא ידי חובתו בקריאת בית הכנסת לא מיחזי כיוהרא:**

וכן הוא בדרכי משה (יו"ד סי' רפ"ה אות ד') בשם מוהר"ם, שדבר שחייב מעיקר הדין אף שהציבר לא נוהג כך לא שייך יוהרא: **וכן כתב מוהר"ם דאין יוהרא מי שנותן מתנות כהונה אף על פי שהמנהג שלא ליתן.**

משנה ברורה (סימן סג): **ואם מחמיר בפני רבו ורבו מיקל מנדין אותו אפילו עבד לש"ש ואפילו אם אינו פשוט כ"כ להתיר לא יחמיר נגד דברי רבו אם לא שיש לו ראייה לסתור דבריו עכ"ל:**

וא"כ בענין תכלת יש ראיות ברורות שארגמון קהה קוצים הוא התכלת האמיתי ולא שייך יוהרא.

וע"ע ילקוט יוסף מהרב יצחק יוסף שליט"א (ציצית ותפילין הערות סימן ט איזה בגדים חייבים בציצית): **ומכל מקום מצד חשש ליוהרא, הנה הלוקח ציציות שיש בהם חוט של תכלת, אין לו לחוש ליוהרא, אחר שיש סימוכין דקשוט לנוהגים כן.**

(ותמהני שאחיו הרב אברהם יוסף, רבה של חולון, פירסם בגליון של הידברות תשרי תשע"ד שיש יוהרא למי שהולך עם תכלת).

וכל מה שטוענים שתכלת אינו מעכב את הלבן, היינו שיוצא במצוות לבן גם בלי תכלת אבל מצוות תכלת אינו יוצא אם אינו הולך בתכלת, וכמו תפילין של ראש אינו מעכב של יד, הכוונה שגם אם אינו לובש של ראש יוצא ידי תפילין של יד, אבל בודאי אינו יוצא תפילין של ראש.

וכבר השיב הרב דב ליאור שליט"א להרב אבינר תשובה על זה, ע' לקמן העתק של המכתב.

(וצריך לדעת שהרב יצחק יוסף שכתב שם שאין חיוב ללכת עם תכלת וכן מה שהאריך הרב שמחה רבינוביץ בספרו פסקי תשובות (סי' ח' 2) שאין חיוב ללכת עם תכלת, הם לא למדו כלל את הסוגיה בעיון, שהרי הם מערבבים את התכלת של רדזין עם התכלת ארגמון קהה קוצים (חלזון הפורפורה, מורקס טרונקולוס) כאילו הכל בחדא מחתא מחתינהו, וכאילו כל אלו שפסלו את התכלת של רדזין יפסלו גם התכלת של ארגמון קהה קוצים.

והרי כל מי שלמד הסוגיה בעיון יודע בבירור, שהדיונון שחידש האדמו"ר מרדזין הוא בודאי אינו תכלת, כי הוא לא חלזון, והצבע לא בא ממנו אלא משחיקת ברזל, וכמו שכבר האריך בזה הרב יצחק אייזיק הרצוג זצ"ל משא"כ ארגמון קהה קוצים הוא בודאי חלזון והצבע בא ממנו ויש על זה ראיות ברורות, וממילא מי שמעתיק אחרונים ולא מחלק בין זה לזה, ראייה שלא למד את הסוגיה בעיון).

המועצה הדתית - חברון

לוח הראשית - חברון

קרית ארבע

ז' אדר א' תשס"ג

לכבוד
הרב שלמה אבינר

השלום והברכה וכט"ס

החדש"ה כיאות

הראו לי את כתבתך בגליון מעיני הישועה לפרשת יתרו תשס"ג, ובו הסתייגות מאותם אנשים שלובשים פתיל תכלת, איני נכנס לעצם טיעוניך בדבר הזיהוי אם הוא צודק או לא ביחס לחלזון ארגמון קהה הקוצים, כבר נכתבה ספרות די גדולה בנושא זה, יעוין ספרו של הרב מ. בורשטיין, התכלת וכן מאמרי הרבנים שמואל אריאל ושאל יונתן וינגוט בתחומין כ"א, ברצוני להתעכב על קביעתך שמשום שרוב חכמי ישראל לא משוכנעים ולכן גם למיעוט לפי טענתך אל להם לעשות מעשה משום דמאי כיהורא, הנה ישנם רבנים שכן משוכנעים שההוכחות הן חותכות וכל לומד תלמודנו יודע שגם בהוכחות מפרשיו אין הוכחות חותכות לגמרי, שאחרת לא היתה מחלוקת משום שכלם חפצים לדעת את האמת ע' הקדמת הרמב"ן לספר המלחמות ולכן אותם הרבנים שהם כן משוכנעים למה יהיה אסור להם לעשות אם הם סבורים שזה הדין ולא רק חומרה בעלמא, ממילא לא שייך לומר שרבותיהם לא לבשו, אז עדיין לא היתה מודעות לכך, אבל עכשיו שזכינו שעל ידי חוקרים אחראים ויראי שמים זיהו מה הוא מקור החלזון, למה לא נעשה ואפילו אם חלילה טעינו בזיהוי, הרי עצם קיום המצוה לא נפגעה כידוע, ולא שייך יהורא כאן כי אין המדובר בחומרה אלא עצם קיומה של מצות ציצית בנסיבות שנוצרו, בישועות מלכו כותב בתשובה הראשונה שגילוי התכלת יהיה סימן לביאת המשיח בקרוב בימינו.

החותם לכבוד התורה

הרב דוב ליאור

הנהגת גדולי ישראל

הנה הרב אבינר מביא כל מיני סברות למה גדולי ישראל לא הולכים עם תכלת, וכל מה שמביא הוא דברים מאוד תמוהים, ואי"ה נאריך בזה.

אולם מקודם אני רוצה להביא הסיבה העיקרית למה גדולי ישראל לא הולכים עם תכלת, וזה משום שלא מוכנים לחדש דברים חדשים, ולא משנה כאן אם הסיבה היא מוצדקת או לא אבל עכ"פ זה הסיבה האמיתית, ואני מביא מקורות נאמנים לדבר זה.

מי שחידש והכריע ופעל למען התכלת ארגמון קהה קוצים, והקים בפועל את מפעל אגודת פתיל תכלת, הוא הרב אליהו טבגר שליט"א שגר בקרית ספר, והוא ראש הישיבה בישיבת תורת חיים במוסקבא (בנו של פרופסור בן ציון טבגר זצ"ל שמסר נפשו במסירות נפש ממש למען חידוש בית הכנסת אברהם אבינו בחברון והקמת השכונה שם). אולם היו גם ת"ח אחרים שפעלו למען זה וכמו הרב מנחם בורשטיין בספרו התכלת, אולם לא הגיע לידי מעשה והכרעה עד שהגיע הרב אליהו טבגר והכריע כל הספיקות והקים את המפעל.

הרב אליהו טבגר הוא תלמיד של הרב שמואל אויערבך שליט"א, וכשהכריע בראיות חזקות על אמיתות התכלת, ביקש הרב אליהו טבגר מרבו הרב שמואל אויערבך, שיתן לו המלצה שהוא ירא שמים, כדי שיוכל להציע את הראיות שלו על אמיתות החלזון לגדולי ישראל.

ואז אמר לו רב שמואל אויערבך, אין לך מה ללכת לגדולי ישראל, אף אחד לא ירצה כלל לדבר אתך על זה, כולם לא מוכנים כלל לדבר על דברים חדשים, שלא היה נהוג מקדמת דנא, אתה צריך לעבוד מלמטה. (היינו מתלמידי חכמים פשוטים ולא מאלה שעומדים בראש העדה, כי שם הדבר נמנע וסגור ואין מה לצפות מהם על בירור הענין).

ואי"כ יש לנו כעת עדות מאחד מגדולי ישראל, שהוא בן של אחד מגדולי ישראל הגרש"ז אויערבך זצ"ל, שמכיר היטב את גדולי ישראל, והוא מעיד שהתכלת לא יתברר מכח גדולי ישראל.

ובמהלך הזה, יש שאומרים מפורש שלא רוצים דברים חדשים, (הוזכר סברה זו גם בספר פסקי תשובות מהרב שמחה רבינוביץ' סי' ח' 2) ויש שלא אומרים זה מפורש אלא בגלל שלא רוצים דברים חדשים ממילא מחפשים סברות רחוקות איזה פסול, אף שטענות כאלו מופרכים מעיקרא, מ"מ מספיק כדי שלא לתמוך בתכלת. ואי"כ מתברר כאן שיש כאן הנהגה עליונה שהתכלת לא יתגלה דרך גדולי ישראל, וכתוצאה מכך גם לא יכול לבוא ממי שחושב שמוכרח לבוא מגדולי ישראל, ורק מחפש איזה לימוד זכות, למה לא הולכים בתכלת, ויש לנו מקורת בחז"ל שלפעמים הקב"ה מנהיג את העולם דרך זה, ע' גיטין (נו:) הטענה משיב חכמים אחר ודעתם יסכל.

וכן הובא בספר לולאות תכלת מאמר מהמקובל הגדול רב שמשון אוסטרופולי זצ"ל (נהרג בגזירת ת"ח ות"ט) שכתב, שלפני ביאת המשיח יבוא יהודי אחד שיגלה את התכלת אבל גדולי ישראל שבדורו לא יסכימו אתו במהרה, ועל זה נאמר ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם, הזהירו הכתוב שלא תשמעו להם (עיניכם היינו עיני העדה). (הילקוט יוסף שם הביא דברי הרב שמשון אוסטרופולי בשיבוש וגרס שגדולי ישראל יסכימו אתו, אבל לא יתכן כלל גרסא זו אלא הגרסא היא לא יסכימו, וכן ההמשך מוכרח שהגרסא היא לא יסכימו).

ואי"כ לא שייך להביא ראיה מגדולי ישראל, ואי"כ מכיון שכל המאמר הזה של הרב אבינר בנוי על ההנחה שהתכלת מוכרח לבוא מגדולי ישראל, אבל ההנחה הזו נתברר שאינו נכון, וממילא גם התוצאה שהשיג מזה שאין תכלת היום, אינו נכון.

וממילא כל מה שמצטט התנגדות לתכלת וכל מיני סברות נגד התכלת, הרי הוא הביא כולם מפייהם של גדולי ישראל כמו הרב הגאון הרב אברהם שפירא זצ"ל והרב הגאון הרב יוסף שלום אלישיב זצ"ל, והרי כבר נתברר שלא שייך כלל להביא ראיה מהם, מכיון שהם אלו גדולי ישראל ולא מהם תצא הברור.

הסיבה שהקב"ה מנהיג את העולם באופן שגילוי התכלת לא בא דרך גדולי ישראל, אף שאין לנו ראיה על סברה, מ"מ ראיתי במאמר אחד שהסביר הדבר, בתור אפשרות, שהקב"ה רוצה שיקיימו המצוה לא כמצוות אנשים מלומדה או כמו שכולם עושים, אלא בגלל שהקב"ה מצווה, ואילו היו גדולי ישראל תומכים בתכלת, אז כבר כולם הולכים עם זה ואי"כ היחיד כבר עושה בכלל כולם ולא בגלל שהקב"ה מצווה, אולם אין נפ"מ אם הסבר זה נכון או לא, העיקר שצריך לקיים מצווה אחר שנתברר האמת, ולא משנה ממי הגיע האמת.

הסיבה למה גדולי ישראל לא רוצים דברים חדשים, הריני מעתיק מה שכתבתי במאמר חוט תכלת דברי הגאון ר' יצחק אלחנן ספקטור זצ"ל בבעיה פוליטית בענין התכלת.

היה הרבה גדולים, שהתנגדו מאוד לכל מי שמחדש דבר חדש, והרבה יותר התנגדות ממחלוקת בשאר הלכה. שבענין "חדש" היו פוסלין את האדם בכללותו עד שלא היה בכוחו לדבר בשום דבר ולא רק בעצם ההלכה שחידש.

והנהגה זו נראה ג"כ ממכתב ששלח הגאון ר' יצחק אלחנן ז"ל מקובנא. להאדמו"ר מרדזין, וז"ל (הועתק בספר התכלת עמוד 191) **אנכי כבר סייעתי הרבה בענין התכלת כי כתבתי לק"ק זאמושטץ דיפעשע שהחיוב לקבור בתכלת מי שהלך בתכלת בחייו. וכפלתי וכתבתי להם הדברים במכתב מיוחד על הצי דואר ובה הראיתי גילוי דעת מפורש שדעתי מסכמת לקיים המצוה. דאי לא אחזיק התכלת למצוה לא הייתי מכניס עצמי כלל בזה.**

אויערבך על מנת לבקשו להנחותינו מה לעשות. ראשית, שטחנו בפניו את דבר מעשינו בספר ואת דברינו הנ"ל ושאלנו האם יש עוד משהו שעלינו לאסוף ולחקור על מנת שיוכלו לפסוק בנושא התכלת. משנענינו שנראה שהכל ערוך ומוכן שאלנו את כבוד הרב - "אז מה מעכבו?" הרב נעץ בנו מבט אבהי כאב המסתכל על בנו הצעיר ואמר - "צריך להיות יותר צעירים". משהמשכתי לתמוה על תשובתו אמר, "הרי הינך עוסק בנושא כל כך חשוב ומכיר אתה את הפסקים ואת הדיונים ההלכתיים הרבים ואת מלחמתה של תורה בעקבותם. גם נושא זה מלבד התשובה ההלכתית צריך את הכח לעמוד איתן בקבלת הכרעתו". (הרב מנחם בורשטין).

ב. שאלתי ממרן הרב הראשי הרב א"כ שפירא לפני חנוכה תש"ס אם יש להטיל תכלת בציצית, וענה לי מי שמטיל תכלת אינו עובר עבירה, וגם מי שאינו מטיל לא עובר עבירה כי התכלת אינו מעכב את הלבן, אלא שגדולי הדור אינם לובשים תכלת כי אינם רוצים לחדש הלכה נגד הראשונים שלא לבשו, ובפרט דבר כזה שיש בו מחלוקות ואינם רוצים להתקוטט על חינוך כי יפריע להם לפסוק לכלל-ישראל בנושאים אחרים. (ראה לעיל דברי ר' יצחק אלחנן זצ"ל).

גדולי הדור מחכים שיהיה התכלת נפוץ בציבור מעצמו, ואז לא יצטרכו להתקוטט עליו כי כולם ילבשוהו.

ואמר לי שלכלל-ישראל יש כח של פסיקה יותר ממאה רבנים ואפי' יותר מאלף רבנים, והרבנים מחכים שכלל-ישראל יפסוק בזה, אבל וודאי מי ששובש תכלת אינו עובר עבירה. (עידו רוט)

עכ"ל הרב צפניה דרורי.

וא"כ יש לנו כאן עדות מפי שני גדולי ישראל, אחד מציבור החרדי ואחד מציבור הדתי, שמעידים על כללות גדולי ישראל שהם לא באים לחדש מצוות שלא היו נהוגין מקודם אלא זה צריך לבוא מלמטה, היינו מכלל ישראל שהם לא בגדר גדולי ישראל.

וא"כ כל מי שבא לכתוב נגד התכלת, אם בא מכח גדולי ישראל, שכיון שהם לא לובשים ראייה שזה לא התכלת, אין בדבריו ממש, ואפילו אם מביא איזה סברה נגד, אבל רוצה להביא סמך מזה שגדולי ישראל לא הולכים בתכלת, הכל אין בו ממש, מכיון שגדולי ישראל עצמם העידו שלא יבוא התכלת מכוחם, אלא מלמטה.

רדיפות נגד חסידי רדזין

ועד זכרוננו מה שאמר לי דר. ישראל זיידרמן, שאחרי שבירר אמיתות התכלת ארגמון קהה קוצים, הלך להגאון ר' ש"ז אויערבך זצ"ל לבקש ממנו הסכמה, ואמר לו שני

ורק אני בעצמי יש לי מונעים מבחוץ אשר לא אוכל לקיים המצוה, כי יודע אני שדעת הרבה מההולכים לרוח העת לא יהיה רוחם נוחה ממני בזה ויביטו עלי בפנים נזעמים, ואם כי בדבר מצוה אין להתבייש ולירא מהמתלוצצין, אבל אנכי עוסק כעת בדבר מצוה הנוגע לפיקוח נפש כלל ישראל ולהפיק זממי מוכרח אני להראות פנים שוחקות ומסבירות לכל המפלגות, כדי שיהיו דברי נשמעים אצלם ולא יעמדו לשטן נגדי, ובענין זה שאני עוסק בו לא יעמוד נגדי אפילו חילול שבת וכ"ש ביטול מ"ע. עכ"ל.

ולכאורה קשה, הרי היו הרבה פסקים שכתב ר' יצחק אלחנן ז"ל שלא הסכימו עמו, כמו כל פוסק שיש חולקים עליו, ובכל זאת לא פחד לומר מה שחשב.

אולם האמת הוא מכיון שזה דבר חדש. ומנהג הרבה גדולים שרודפין כל אחד שמחדש דבר חדש ופוסלים את האדם בכללותו (מפני פחד שיהיו קילקלים ביהדות) ממילא היה לו מניעה לקיים המצוה. וביטל מצוות עשה שלפי דעתו היה צריך לקיימו כדי להציל כלל ישראל.

ולמדים ממכתב זה כמה דברים, א', שמי שהוא במעמד של גדול הדור, לפעמים אינו יכול להרשות לעצמו לעשות דברים חדשים. כי יפסלו אותו בכללות, ויפסיד השפעתו על הציבור בדברים שנוגעים לכלל ישראל. ונמצא שהנהגה זו גורמת לבטל מצוה.

ב', דבר זה אינו פוטר את היחיד מלאחוז בדבר חדש, ואף אם יפסלו אותו. מ"מ הרבה פעמים הפסול לא בא מצד ביאור הלכה רק מצד שמתנגדים לדבר חדש. וכן אין לסלק אותו ממה שפלוגי גדול אינו נוהג כך. שהרי הגדול כיון שהוא גדול אינו יכול לנהוג משא"כ הקטן. היינו מי שאין אחריות כלל ישראל עליו שאין זקוק להראות פנים שוחקות לכל המפלגות ולכל המתנגדים למושג "חדש". ועליו נאמר לא יבוש מפני בני"א המלעיגים עליו בעבודת הבורא (אף שכונת המלעיגים הוא לשם שמים, מחמת איסור "חדש").

יסוד זה שגדולי ישראל לא מחדשים דברים חדשים ואחד מן הדברים הוא לענין תכלת, מצאנו גם ממה שכתב הרב צפניה דרורי שליט"א רבה של קרית שמונה, כששאל בענין תכלת להגאונים הרב ש"ז אויערבך והרב אברהם אלקנה כהנא שפירא זצ"ל ואני מעתיק את דבריו, הובא בחוברת מאורות אמונה, בערך שנת תשס"א. וזה לא כמו שהבין הרב אבינר דברי הרב אברהם שפירא:

דברים מפי מרנן ר' שלמה זלמן אויערבך זצ"ל ויבדל"א ר' אברהם א. א. כהנא שפירא שליט"א

א. באחד הימים לקחנו את כל אשר כתבנו בנושא את החלזונות השונים ואת מוצרי הצבע שהופקו מהם (ארגמון קהה קוצים) ועלינו לפסוק הגדול מן הגרש"ז

וכן האדמו"ר מרדזין שחיפש בכל כוחו את החלזון לא ידע כלל מן החלזון הזה ולא ידע גם את האחרונים שדברו על זה, אלמא שאז היה הדבר נעלם.

וכן הביא בעל המאמר דברי הרב י"ש אלישיב זצ"ל (ע"י בזה בקובץ תשובות של הגר"ש אלישיב זצ"ל ס' ב', י"ט אייר תשנ"ז) שכבר שני פעמים בטלו התכלת וא"כ אולי מחר יבואו לבטל זה, טענה זו צע"ג, שאף פעם לא ביטלו חלזון שהוציאו ממנו תכלת. והרי בתוספתא (מנחות ט ו') כתוב שתכלת אינו כשר אלא מן החלזון ולא הוזכר איזה חלזון ולא נפסל רק קלא אילן שבא מן הצמח, ומה שטען האדמו"ר מרדזין על הדיונון, הוא בכלל אין עליו שם חלזון, כי הוא לא שבלול, ואין לו קונכיה, וחוף מזה כל הצבע לא בא כלל מן הדיונון אלא מברזל שמוסיפים כמו שטען הרב הרצוג. ומה שרצה הרב הרצוג לומר היינטינה', הוא בעצמו לא הצליח להוציא תכלת מזה, (וגם כבר י"ב שנים מי שמנסה לצבוע בזה ולא מצליח, ובכלל אין שם כלל חומר של צבע) והראשון שהוציאו תכלת ממה שבאמת חלזון, הוא הארגמון קהה קוצים. וחוף מזה לארגמון יש ראייה מן הראבי"ה ועוד אחרונים שכתבו שזה הפורפורה רק שלא ידעו איך לצבוע, משא"כ לשאר מינים, ואין סיבה לחשוב שיתבטל המסורה.

וחוף מזה אם יש טענה כזו שאפשר לפסול איזה פסק אף אם אין לפנינו פירכא וקושיה, ורק בגלל שפסק אחר הפריכו ע"י פירכא וקושיה, וממילא מדמים שגם פסק זה אולי מחר יפריכו אותו, א"כ לפי מהלך זה יש אפשרות לבטל כל השו"ע וכל השו"תים, שהרי היו כמה פסקים שהפריכו אותם מראיות, וא"כ גם כן אנו נאמר שגם מה שאין לנו מה להפריך, אין להתחשב אותו, כי אולי מחר יפריכו אותו, וא"כ אין עוד שום פסק. אלא ודאי שטענה זו לא שייך רק במקום שבאמת יש קושיה.

וכן יש הרבה פעמים גמרא שאומרת תיובתא דאמורא פלוני תיובתא, ועם כל זה ממשיכה הגמרא, ומביא מימרות אחרות גם מאותו אמורא, וכן מאמוראים אחרים, ולכאורה יש כאן הטענה, אחרי שכבר הפרכנו מימרא של אמורא אחד, א"כ היו צריכים לסגור את כל הגמרא ולומר מכיון שהפריכו פעם מימרא של אמורא א"כ אולי גם זה נפריך אף שזה מימרא אחרת, ונתבטל כל הגמרא, אלא ודאי שמה שלא נפריך לא נפריך ולא חוששין שאולי יפריכו גם זה, ואין לדין אלא מה שענינו רואות.

עוד הביא נוסח אחר בשם הרב יוסף דוב סולוביצ'יק בשם סבו הבית הלוי "מאחר שנפסק המסורת בדבר זיהוי חלזון, שהרי כמה דורות שאין אנו ידועים הי ניהו דג החלזון, אפילו הצלחנו לשחזר ידיעה זו ע"י הוכחות טבעיות מדעיות ומופתים ברורים, מ"מ לא תוכל ידיעה זו לכנס עוד בכלל המסורת ואי אפשר לפסוק בזה לדינא על פי ידיעה זו בלי מסורת הלכתית".

הנה טענה זו מופרכת, שהרי הרי"ף והרא"ש שלא הביאו כלל דיני קרבנות בפסקיהם משום שזה בכלל הלכתא דמשיחא, מ"מ הביאו כל דיני תכלת, אף שהם בעצמם

סיבות שלא יכול לתת הסכמה, אחד משום שצריך אנשים יותר צעירים ממנו (וזה כמו שהזכיר גם הרב צפניה דרורי). שנית, משום שיגידו עליו שיש כאן עוד רדזינר, והוא זוכר איך שזרקו חסידי רדזין מן המקוה.

הרדיפות נגד לובשי תכלת ע' בספר התכלת של הרב מנחם בורשטיין (עמוד 183) שהרב הלל משה מעשיל געלבשטיין פסק שמי שלובש תכלת של רדזין צריך לקרוע מעליו את הטלית, והוא פסול לעדות ולדין ולהרות איסור והיתר, והמקואות שנעשו ע"פ הוראותיו הם פסולין (אולם בספר פתיל תכלת המובא בספר אור לישירים ח"ב מהרב הנ"ל דף כ' מבואר שלא התנגד עקרוני נגד חידוש התכלת אלא טען שהתכלת של רדזין אינו התכלת של התורה).

וא"כ למדים מהגאון רש"ז אויערבך, שפחד מרדיפות שירדפו אותו כמו שרדפו את חסידי רדזין, וכמובן שטענה זו שייך רק לגדולי הדור שאם רודפים אותם יכול למעט השפעה על הציבור, משא"כ אדם פשוט לא צריך לפחד מרדיפות, ועל זה כתב שולחן ערוך (אורח חיים הלכות הנהגת אדם בבקר סימן א סעיף א) **ולא יתבייש מפני בני אדם המלעיגים עליו בעבודת השי"ת**.

וזה טעם נוסף שלא שייך כלל להביא ראייה מגדולי ישראל שלא הולכים עם תכלת, כי הרי אחד מגדולי הדור העיד על עצמו שמפחד מרדיפות ואין ללמוד ממנו על עצם זיהוי התכלת.

ולמעשה לאט לאט מתפשט התכלת, והרבה הולכים בצנעה והרבה בפרהסיא, והרבה שחשבו שיהא להם רדיפות אבל למעשה אף אחד לא אמר להם שום דבר.

זכעת לגופו של ענין,

ארגמון קהה קוצים

הטענה הראשונה שהובא בשם הגאון ר' אברהם שפירא, לפקפק על ארגמון קהה קוצים, הוא טענה של הרב יוסף דוב מבריסק בעל בית הלוי, שכתב נגד תכלת של רדזין שאם היה ידוע וגם אופן הפקת הצבע היה ידוע ולא הטילו אותו בציצית זה ראייה כאילו יש לנו מסורת שזה לא התכלת.

הנה טענה זו לא שייך כלל בענין ארגמון קהה קוצים, שהרי לא ידעו עד הדור האחרון שניתן להפיק מפורפורה צבע תכלת והרי חשבו שניתן להפיק רק צבע סגול, והרי גם הרב הגאון רב י"א הרצוג זצ"ל שהביא הרבה ראיות על ארגמון קהה קוצים מן המקורות, רק הטיל הדבר בספק בגלל שלא ידע שניתן להפיק ממנו תכלת, אלמא שאז עדיין לא נתגלה הדבר עד שפרופסור אחד נתן בקבוק הצבע בשמש ונעשה תכלת, כידוע הסיפור, ואז נתגלה שניתן לעשות גם צבע תכלת שהוא כחול.

ויגבה ליבו בדרכי ה' ואיסור יוהרא במצוות ציצית לבן ותכלת

מאריסטו, שביאר זה על ארגמון קהה קוצים, וניתן לפרש אחר שנתייבש, וכן ניתן לפרש לפני שמוציאים את הדם, יש שם פס שחור במקום בלוטות התכלת.

אות ז' כתב, הוא לא כחול אלא לבן (ע"פ הגמרא מנחות מד. גופו שדומה לים).

הנה הברייתא ניתן לפרש דומה לים היינו קרקעית הים ששם עולה על החלזון כל מה שנמצא בתוך הים ולפעמים נקראה קרקעית הים בשם ים, כמו כמים לים מכסים.

וכן ניתן לפרש לא על הצבע אלא על הגלים. תלמוד ירושלמי (מסכת סוטה פרק ח דף כב טור ד) **חנניה בן אחי רבי יהושע אומר בין כל דיבור ודיבור דיקדוקיה ואותותיה ממולאים בתרשים כימא רבא, רבי שמעון בן לקיש כד הוה מטי להדין קרייא הוה אמר יפה לימדיני חנניה בן אחי רבי יהושע מה הים הזה בין גל גדול לגל גדול גלים קטנים כך בין כל דבר ודבר דיקדוקיה ואותותיה של תורה.** והנה בחלזון הזה רואים בחוש גלים גדולים ובין גל לגל גלים קטנים.

אח"כ הביא בשם האר"י ז"ל שאחרי חורבן בית המקדש אין לנו כח לשים תכלת. (פע"ח ח"א ש' ציצית פ"ד-ה).

טענה זו מופרכת לגמרי, שאין זה כוונת האר"י להלכה שאינו נוהג רק בזמן בית המקדש, שהרי היה תכלת עד סוף זמן האמוראים שזה לכל הפחות כארבע מאות שנה אחרי החורבן (מנחות לט. מא: מב: מג. סנהדרין יב. חולין צה:). וא"כ אין תכלת כפוף לבית המקדש. וכוונת האר"י ז"ל שנתמעט כח התכלת אבל אין זה ענין לדינא. ומה שטוענים שכבר נסתר מן השמים, זה רק כל זמן שלא נתגלה אבל כשזה נתגלה זה כבר לא נסתר מן השמים.

אח"כ מביא בשם החיד"א שצריך להסתכל בציצית כאילו יש בו תכלת.

הנה זה שייך בזמן שאין תכלת אז מסתכלים כאילו יש תכלת, אבל בזמן שיש תכלת, לא שייך להסתפק לראיית הלבן כאילו יש תכלת אלא צריך לעשות תכלת ממש.

וכן מה שהביא מן הערוך השולחן (או"ח ט' י"ב) שכתב שאין לנו תכלת עד שיבוא גואל צדק, אם הכוונה בעיקר נגד תכלת של רדזין ניחא, ואם הכוונה גם כשיש ראיות ברורות, אז דבריו צע"ג ומופרכים מן הרי"ף והרא"ש. וכן שאר המקורות שהביא, זה רק אלו שחושבים שתכלת כפוף לגדולי ישראל, וכבר הארכנו על ביטול טענה זו. וכן הספר "בין תכלת וארגמן", בונה על סברה זו, רק מנסה למצוא פסול, וכבר הפריכו כל טענותיו בספר חותם של זהב.

וכן מה שהביא בשם פסקי תשובות (ס' ח' 2, הרב שמחה רבינוביץ), שאין חיוב ללכת עם תכלת, שם הביא בעיקר אלו שחלקו על האדמו"ר מרדזין וגם הביא מגדולי ישראל של דורינו שגם טענו נגד תכלת ארגמון קהה קוצים, ולא הזכיר מפורש ארגמון קהה קוצים (ולא

כבר לא היה להם תכלת, אלמא שא"צ מסורת רצופה, וכן במהרי"ל (החדשות סימן ה') כתב שאם ימצאו זיהוי החלזון יחזור מצוות תכלת.

עוד טענות שכתב שם נגד התכלת

אות ב', כתב שמן החלזון צריך להפיק הצבע מיד (שבת עה.) ואילו מהארגמון קהה קוצים אפשר ליבש ומחזיק הרבה זמן.

הנה טענה זו אין בו ממש, שהרי בגמרא כתוב שצריך להוציא את הצבע מן החלזון לפני שמת כי אח"כ מתקלקל, אבל אחר שכבר הוציאו אותו, לא כתוב שצריך לצבוע את הצמר מיד, כי אז כבר לא מתקלקל וזה גם המציאות של ארגמון קהה קוצים.

באות ג' כתב שאינו עולה מן הים ובגמרא כתוב (מנחות מ"ג.) שעולה אחת לשבעים שנה.

טענה זו אין בו ממש, שהרי לא כתוב בגמרא שרק כשעולה אפשר לעשות ממנו תכלת אלא נמצא כל הזמן וצדין אותו, (שבת כו. ע"ד: ע"ה.) ורק אחת לשבעים שנה עולה מעצמו, וכבר כתב הרדב"ז (ח"ב ס' תרפ"ה) שאחר חורבן בית ראשון נפסק הענין, ובעיקר, הרמב"ם השמיט לגמרי תנאי זה.

באות ד' כתב שאינו דומה לדג, ואילו בברייתא (מנחות מד.) כתוב שבריינו דומה לדג.

טענה זו ראייה להיפוך, שכל מי שרואה את הקונכיה כשהנקב למטה רואה בזה צורת דג, ורואים הראש והגוף והזנב וכן ניכרים הסנפירים, וע' נדה (כ"ה.) **סנדל דומה לדג של ים**, ופי' הערוך (ע' רצם) **שהוא רחב, ודק וחד כלפי ראשו**, וזה נתקיים בדיוק כאן.

באות ה' כתב שקונכיתו קשה וסממניות אין יכולים לפצחו אלא צריך פטיש (ע"פ ספרי וזאת הברכה שסממניות מכישות אותו).

הנה אילו הפירוש בספרי שמכישין סממניות את החלזון, ג"כ אינו טענה, שהרי גם החלזון אוכלים אלו את אלו ואחד עולה על השני ועושה חור בלשון שלו בתוך הקונכיה של השני.

וחוץ מזה הפירוש בספרי שם שהסממניות מכישין את מי שצד החלזון ולא את החלזון. ספרי (דברים פרשת וזאת הברכה פיסקא שנד) **ואין לך אדם שהולך לשם שאין סממניות מכישות אותו ומת ונימק במקומו.**

אות ו' הצבע היוצא הוא שקוף ולא שחור (הרמב"ם כתב שצבעו שחור כדיו).

טענה זו אין בו ממש, כי באמת אין מקור בחז"ל לדברי הרמב"ם אלו, רק כנראה לקח הרמב"ם מקור לזה

וַיִּגְבֶּה לְבֹו בְּדַרְכֵי יִקְוֶה וְעוֹד הִסִּיר אֶת הַבְּמוֹת וְאֶת הָאֲשָׁרִים מִיְּהוּדָה:

מדרש תנחומא (בובר פרשת שופטים ב): ואף יהושפט כיון שהוחזק במלכות, לא נתעסק בעסקי מלכות, ולא בכבוד, אלא בעסקי הדין, שנאמר [וימלוך יהושפט וגו'] ויתחזק על ישראל (דברי הימים ב' יז א), מהו [ויתחזק], שנתחזק ומינה את הדיינין, ואומר ויגבה לבו בדרכי ה' ועוד הסיר את הבמות ואת האשרים מיהודה (שם ו), וכי גסות הרוח היתה בו, שהוא אומר ויגבה לבו, אלא שמינה עליהם את הדיינין היודעים ללכת בדרכי ה', ושמו דרך ה'.

תלמוד בבלי (מסכת סנהדרין דף לו עמוד א): ולהגיד גדולתו של הקדוש ברוך הוא, שאדם טובע כמה מטבעות בחותם אחד - כולן דומין זה לזה, ומלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא טבע כל אדם בחותמו של אדם הראשון - ואין אחד מהן דומה לחבירו. לפיכך כל אחד ואחד חייב לומר: בשבילי נברא העולם.

משנה מסכת אבות (פרק ד): רבי לויטס איש יבנה אומר מאד מאד הוא שפל רוח שתקות אנוש רמה.

רמב"ן (שמות פרק לב ו): וטעם וישב העם לאכול ושתו. שישבו כולם כאחד לאכול לשבעה ושתה לשכרה, כאשר יעשו בחגים ובמועדים, ואחרי כן קמו לצחק בעצביהם ולשמחה, וספר זה בעבור מה שאמר קול ענות אנכי שומע (בפסוק יח), כי משה מצאן משחקין לפניו, ויגבה לבו בדרכי ה' לקחת אותו מלפניהם ולשרפו לעיניהם, וישק אותו להם.

אברבנאל (שמות פרק לה): לכן אמר על שניהם אם על החכמים ויבואו כל איש אשר נשאו לבו לקרב אל המלאכה ר"ל שלא היה בהם מי שלמד המלאכות ההמה ממלמדו בהרגל אלא מי שמצא בטבעו הוא ידע לעשות כן ויגבה לבו בדרכי ה' לבוא לפני משה ולומר לו אני אעשה כך וכך ממה שדברת.

ספר חובות הלבבות (שער ה שער יחוד המעשה פרק א): אבל מה הוא יחוד המעשה לא-להים? הוא הכונה בנראה ובנסתר במעשה עבודת הא-להים לשמו להגיע אל רצונו בלבד מבלתי רצון הברואים.

ספר אורחות צדיקים (שער הגאווה): "מודה אני לפניך שנתת חלקי מיושבי בית המדרש ולא מיושבי קרנות", וכמו: "אשרנו מה טוב חלקנו ומה נעים גורלנו". ועל זה נאמר (דברי הימים ב' יז ו): "ויגבה לבו בדרכי ה'", כי יהיה אדם יקר רוח וגבה לב בעיני העולם הבא, שלא יספיק לו במה שיזדמן לו, ולא יאמר די במה שתמצא ידו מהם, אלא ימנע בעיניו כל מעשהו, ותגבה נפשו למעלה תמיד, ויתרעם בנפשו כמו שמקצר מעבודת הבורא, ברוך הוא. וזאת הגאווה אינה מזקת לענוה, אך מסייעת וגורמת לו לשמוח במעלות הטובות, ולשמוח בכבוד חבירו, ולחוס על כבודו.

מחלק כלל בין טענות אמיתיות נגד הדיונון ובין הטענות שלא אמיתיות נגד ארגמון קהה קוצים רק מערבב כולם בכולם, ומי שרואה שם, יכול לחשוב כאילו גם החז"א שהתנגד לתכלת של רדזין ממילא מתנגד גם לזה, ואין הדבר כן) אבל שוב, אלו גדולי ישראל של היום שכבר נתבאר שלא רוצים דברים חדשים ולא מקבלים שום ראייה, וכן הזכיר שם בספר סברה זו שלא רוצים שום דבר חדש, ובפרט אלו שהזכירו את האר"י ז"ל ואת הבית הלוי, אז כבר הסירו מעצמם כל בירור לאמיתות התכלת, ולא שייך שהם ידונו על ראיות, שהרי לא מוכנים לשמוע ראיות, ורק ניחא להו אם יש מי שיש לו קושיות על התכלת ולא בודקים כלל אם זה באמת קושייה.

הנה לא הבאנו במאמר זה את עצם הראיות מן חכמי ישראל ראשונים ואחרונים וחכמי אומות העולם בתקופת בית שני ומציאות מיליוני קונכיות ארגמון קהה קוצים בצור וצידון במקום שחז"ל אמרו שצדו את התכלת, וזה נכתב ע"י הרבה ספרים, (ספר התכלת מהרב מנחם בורשטיין; כליל תכלת מהרב אליהו טבגר; התכלת וחיודו מהרב שמואל אריאל; לולאות תכלת מהרב שלמה טייטלבוים; חידוש התכלת מהרב יהודה ראק; חותם של זהב מהרב בנימין זאב הורביץ; מצוות תכלת בזמננו מהרב יהושע יצחק ינקלביץ; וכן כתבנו כמה מאמרים על זה: חוט תכלת; הכר נא למי החותמות והפתילים; בכנף איש יהודי) רק באנו כאן לבאר שכל טענות של הרב אבינר אין בהם לדחות את זיהוי הודאי של התכלת ארגמון קהה קוצים.

מי שבא לחזק התנגדות לתכלת ושאר דברים חדשים בגלל האימרא של החתם סופר "חדש אסור מן התורה בכל מקום" הוא פשוט מוציא לעז על אותו צדיק, שח"ו לא כיון לבטל מצוה מן התורה, והרי הח"ס כתב בתשובה (יו"ד סי' רל"ו) לחזק הקרבת קרבנות בזמן הזה אף שאין יוחסי כהונה, ולא חש כלל שזה דבר חדש.

נכתב ע"י מורנו שליט"א, כ"ב אלול תשע"ג (תוקן כ"ו תשרי תשע"ד)

ויגבה לבו בדרכי ה'

ירמיהו (פרק ט כב - כג) כה אָמַר יְקֹוֹק אֵל יִתְהַלֵּל חֶכֶם בְּחֻמָּתוֹ וְאֵל יִתְהַלֵּל הַגִּבּוֹר בְּגִבּוֹרָתוֹ אֵל יִתְהַלֵּל עֲשִׂיר בְּעֶשְׂרוֹ:

פי אם בָּזֶאת יִתְהַלֵּל הַמִּתְהַלֵּל הַשָּׁפֵּל וְיִדְעֵ אֹתִי פִי אֲנִי יְקֹוֹק עֲשֵׂה חֶסֶד מְשֻׁפָּט וְיִדְקָה בְּאֶרֶץ פִּי בְּאֶלֶף חֶפְצֵי נֶאֱמָר יְקֹוֹק:

דברי הימים (ב פרק יז ה - ו) וַיִּכֶן יְקֹוֹק אֶת הַמִּמְלָכָה בְּיָדוֹ וַיִּתְּנֵהוּ כֹל יְהוּדָה מִנְּחָה לַיהוֹשָׁפָט וַיְהִי לוֹ עֶשֶׂר וָכֶבֶד לָרֶב:

- להניח פאות.
- ללבוש תכלת.
- להוציא הציצית בחוץ.
- אם נמצא בחוץ בתחנת רכבת וכדומה והגיע זמן תפילה, ויש שם הרבה גוים, לא יתבייש מהם להתפלל, וזה כולל בשחרית ללבוש טלית ותפילין.

לנשים:

להתלבש בצניעות, בגדים ארוכים ולא צמודים, ולנשואה מטפחת בחוץ לביתה, ולא פאה נכרית.

חילוקי מנהג חלק של ספרדים ואשכנזים בענין ציצית בחוץ

לגבי ציצית בחוץ, המחבר פסק שצריך ללבוש ע"ג בגדיו (סימן ח סעיף יא), והמ"א (ס"ק י"ג) הביא בשם האר"י שהטלית קטן צריך תחת המלבושים, אולם הוסיף המ"א, שעכ"פ הציצית יהיו בחוץ, וכ"כ בכף החיים (ס' ח' אות מד), וביביע אומר טוען שמנהג הספרדים להכניס הציצית בפנים.

ילקוט יוסף (ציצית ותפילין סימן ח מהלכות ציצית סדר עטיפת הציצית):

מב. מנהגינו שגם הציציות מכוסות תחת הבגדים. וכן נהגו גדולי הדורות הספרדים, וכן ראוי להיות על פי הקבלה. ומנהג האשכנזים להוציא הציציות לחוץ. וגם למנהגם ההולך בין הגוים וירא שילעיגו עליו, אינו צריך להוציאם מחוץ לבגדיו.

מג. אף שהציציות נוגעות בבשר הירכים וכדומה, אין בזה כל איסור, ואין צריך להחמיר בזה.

מד. מנהג רבים מאחינו האשכנזים לילך עם הציציות בחוץ. ואין לחוש בזה ליוהרא. אולם אם הולכים בבית הקברות, יש להכניס את הציציות מתחת לבגדיהם. ומכל מקום אין להלך ברחובות קריה במשך שעות היום [שלא בזמן תפלת שחרית], עם טלית גדול מעל המעיל, שלעולם לא ישנה אדם ממנהג הבריות.

מה. אברכי הישיבות שהם מעדות המזרח, לא ישנו ממנהג אבותיהם ורבותיהם הקדמונים להוציא את הציציות החוצה, אלא יהיו מתחת למדיהם. וכן דעת מורינו הגאון רבי עזרא עטייה זצ"ל, ואמר שבן ספרד

והגאון נגד הרשעים היא משובחת מאד, להוכיחם ולהכלים אותם, ולא ייכנע להם, ויצוה על הטוב, ויזהיר מהרע כפי יכלתו, אף על פי שזה דומה בעיני העולם כמשתרר וכמתגאה אחרי שלבו לשם שמים - הרי זה משובח. ולא ייכנע לרשעים, כמו מרדכי שלא נכנע להמן. ובכל מקום שיש מצוה עליו לעשות, לא ייכנע כלל לרשעים לעזוב הטוב מפני השפלתו לפניהם. וזה צריך חכמה, מתי ישתרר נגדם בדבר מצוה, כי פעמים אינו שווה שיעמוד נגדם, שאם יעזיז פניו נגדם עבור מצוה אחת, יפסיד אותם מאה מצוות. לכך צריך החכם להתבונן לפי השעה והענין, ולפי זה יסדר מעשיו, כי יש דבר שצריך לעזוב בשבילם, ויש דבר שלא יניח בשבילם בשום ענין, וצריך בגופו ובמאודו לעמוד נגדם, ולא ייכנע להם. וכל זה בדבר מצוה, אבל בענין משא ומתן ייכנע לפניהם, ויעשה עמהם לפני משורת הדין בכל דבר. וזהו מצוה גדולה.

דוגמאות שלא להתבייש מפני המלעיגים

לאנשים:

- שלא לגלח את הזקן.

אעתיק שני מכתבים מן החז"א זצ"ל באגרותיו (ח"א קצ"ז קצ"ח) שיש בעיה רצינית מבחינה אחרת לגילוח.

השאלה הייתה בענין סם המשיר שערות הזקן:

ע"ד הסם, אם אינו סם.... אינו גם סם חיים, ומאוד קשה עלי הדבר שאינו ממידת הצניעות ואין זה לבוש ישראל רק למדו מהגויים בגולה, ושוללים בזה קדושה, אבל כשישארו שערות קצרות אין קפידה וזה דרך הישרה. ולכן קשה לי להשיב בדיון זה.

ואחתום בברכת השנים לשנת חיים שיש בהם אהבת תורה וי"ש ולעלות מעלה מעלה, הדוש"ת, אי"ש

השאלה הייתה בענין מכונת גילוח מסוימת:

מעולם אין דעתי נוחה מגילוח זקן כעין תער, בהיותי מורגל באיסורו בדור הקודם, והיה הדבר חמור מאוד כמו גילוי ראש בחוצות, והיה הדבר נחשב כשינוי מלבושיהם לבוש הישראלי (עי' רמב"ם פ"א מהל' ע"ז הל' א) ואף שפשטה המחלה גם בין התורנים יחיו, לא נשתנה הדבר בשביל זהו לכן נפשי סולדת בענין זה.

....והדרך הישרה שיבור לו האדם הוא לשייר שערות קצרות ניכרות היטב עד שנקרא זקנו מגודל וילעיגו עליו ולא יחוש מפני המלעיגים ואז יעיד ששלחנו גדול משלחנו. ואחתום שלו' דו"ש,

אי"ש

ועוד, מכיון שהדבר ברור שלהוציא את הציצית לחוץ מציל במידה מסוימת שלא להגרר אחרי החילונים, א"כ כדי שהבחורים לא יגררו אחרי החילונים וכדי שהם יוציאו הציציות לחוץ, א"כ גם המבוגרים יוציאו הציציות לחוץ שהרי אם הם לא יוציאו לחוץ אז גם מי שכן צריך לזה ג"כ לא יוציא לחוץ.

ותתאר לעצמך, בחור ספרדי שרוצה להוציא ציציותיו לחוץ, אולם מתבייש מפני הגדולים שלא מוציאים לחוץ בטענה שכך מנהג הספרדים, אז מה אפשר לתבוע ממנו שיאמר, אני אדם שיש חשש שאגרר אחרי החילונים וממילא אני אוציא הציצית לחוץ, הוא לא יגיד זה מפני שמתבייש, וא"כ מי אחראי אם ח"ו יתקלקל מפני זה, זה מי שהורה לרבים שלא להוציא הציציות לחוץ.

הנה כיום שאנו רואים לצערנו הרבה מתקלקלים, יותר מן הבחורים אבל גם מן הנשואין, וצריך לעשות כל טעדי של לא יהיו נגררים אחרי החילונים, וא"כ צריך לדרוש גם לציבור הספרדים להוציא הציציות בחוץ שיהא עכ"פ חלקית שמירה, ואף שזה לבד לא מספיק אבל מ"מ מהני קצת ואין בזה חולק.

ויש אומרים שבדורנו יש יותר בחורים שמתקלקלים מן הספרדים ממה שיש אצל אשכנזים (מה שלא היה כן בתקופת ההשכלה שאז היה הקלקול בעיקר אצל האשכנזים ולא אצל הספרדים שלא שלט שם ההשכלה) ויתכן מאוד שאחד מן הגורמים הוא חסרון הוצאת ציצית בחוץ, שזה חסר לו השמירה והגאווה היהודית שאמור להחזיק את יהדותו. משא"כ בתקופת ההשכלה, שאז הגיע שינוי מלבשים דרך המשכילים אצל האשכנזים ולא אצל הספרדים.

בקיצור, השמירה על מנהג אבותינו הספרדים להניח ציצית בפנים, לא יציל אותנו מלהגרר אחרי חילונים ולעזוב את הדת, משא"כ להוציא הציצית בחוץ, וזה עכ"פ חלקית כדעת המחבר, זה שמירה גדולה לו ולכל עם ישראל להנצל מלעזוב את הדת, וגם אם הוא בעצמו לא היה נצרך לזה, מ"מ זכות הרבים תלוי בו שילמדו ממנו.

הנהגה בצרפת

כשהגענו לגור בצרפת, היה שם הנהגה של היהודים להכניס את הציצות לפנים, ויש שאמרו, שזה חילול השם להוציא הציצית לחוץ מפני הגוים המלעיגים, ואמרתי שאין כאן שום חילול השם ואנו צריכים להתגאות בזה שאנחנו יהודים וזה שמירה גדולה ליהדות, ואז לאט לאט הנהגנו שגם היהודים יוציאו הציציות לחוץ וזה היה שמירה גדולה, והעיקר הוא שלא יתבייש אדם ביהדותו, וזה שייך גם בא"י שלצערנו יש הרבה שאינם שומרים תורה ולא צריך אדם להתבייש ביהדותו ובשמירת המצוות שלו.

שמוציא את ציציותיו נחשב כעין מוציא לעז על הראשונים.

מו. בני ישיבות צעירים מעדות המזרח הרוצים להוציא את הציציות מחוץ לבגדיהם, וחשים בזה חיזוק ביראת שמים במקום מגוריהם, בכך שהם מתבדלים משכניהם שאינם הולכים בדרך התורה והמצוות, ומשייכים את עצמם למחנה בני התורה, רשאים לעשות כן, אך כאשר יינשאו ויתחזקו בתורה ויראת שמים, יחזרו למנהג אבותינו ורבותינו הספרדים, שלא היו מוציאים את הציציות מחוץ לבגדיהם.

מז. וכן בעלי תשובה המתחזקים בשמירת התורה והמצוות, הרוצים להוציא את הציציות מחוץ לבגדיהם כדי להיבדל מהסביבה החילונית בה הם נמצאים, רשאים לעשות כן. אבל אחר שיתחזקו בתורה ובמצוות, או אחר שיעברו להתגורר בסביבה של אנשים יראי שמים, יחזרו למנהג רבותינו הספרדים ויכניסו את הציציות מתחת לבגדיהם.

מח. בני ישיבות ספרדים הלומדים בישיבה שרובם הם יוצאי אשכנז הנוהגים להוציא את הציציות מחוץ לבגדיהם, אף על פי כן לא ישנו ממנהג רבותינו ז"ל, וטוב ונכון שלא יוציאו את הציציות מחוץ לבגדים מסיבה זו בלבד. ובדברים כגון אלה אין לחוש בזה משום איסור "לא תתגודדו". ולפיכך מן הראוי שרבני הישיבות הקדושות לא ידרשו מתלמידיהם הספרדים לשנות את מנהגם המבוסס על פי גדולי הדורות הספרדיים. ורק אם יתברר לרבני הישיבה שהוצאת הציציות מחוץ לבגדים לאותו בחור, תוסיף לו חיזוק בתורה ויראת שמים, בהיותו מתגורר בשכונה חילונית, וכדומה, רשאים להנהיגו לכתחלה להוציא ציציות בחוץ עד החתונה.

הערות על הילקוט יוסף בענין להוציא הציציות לחוץ :

איני נכנס כאן בעצם הנושא מה מנהג הספרדים, ובודאי לא היה כאן מנהג כל הספרדים שהרי מרן הב"י כתב להוציא הציציות בחוץ, אולם כאן הרי גם הילקוט יוסף מודה שמשום להתרחק מן החילונים יש כאן שמירה גדולה שלא לגרור אחריהם, ומשום זה מיעץ להוציא הציצית בחוץ, אולם כתב זה רק לבחורים עד שיתחתנו. וגם רק מי שמתגורר בשכונה חילונית.

ואני שואל, האם טעם הזה לא שייך אצל נשואים, האם החשש לגרור אחרי החילונים לא שייך מי שכבר נשוי, צא ולמד לצערנו מה שקורה בעולם כעת.

עוד אני שואל, מה זה "מי שמתגורר בין חילונים", ומשמע שיש מקום שאין חילונים, ואני שואל בזמננו לצערנו איפה יש מקום שאין שם חילונים, הרי בכל עיר ועיר גם הנקרא חרדי, יש לצערנו הרבה שמתקלקלים. ואחד מושך את השני.

ויגבה ליבו בדרכי ה' ואיסור יוהרא במצוות ציצית לבן ותכלת

סיכום, גאווה יהודית וציצית בחוץ

גאווה יהודית היינו ויגבה לבו בדרכי ה' הוא יסוד שמירת היהדות, ובכל מקום שרצו לדמות לגוים ולהתלבש כמו גוי נחרב היהדות, וכן כל חוג ביהדות לא מסוגל להחזיק מעמד אלא אם נותנים שם גאווה יהודית.

ובמקום שלא מחנכין על זה, היהדות מתדרדר.

וכי תימא הרי יש כיפה על הראש, אה"נ זה שמירה, אבל לא מספיק, צריך כל מיני שמירה כולל פיאות וזקן וציצית בחוץ, כולי האי ואולי, ועוד כיפה וזקן שייך גם אצל חלק הגוים, משא"כ ציצית הוא אך ורק אצל היהודים.

מסיבה זו, גם מי שאינו מוכן ללכת עם תכלת, אף שיודע שזה התכלת האמיתי, ומ"מ מתבייש ללכת עם תכלת,

ולכאורה היה מקום לומר, שכיון שאם הולך בלבן בלי תכלת מבטל מצוות תכלת, ויותר טוב שילך בלי טלית קטן כלל, ואז אינו עובר במצוה, מ"מ פשוט שצריך ללכת בלבן, כי זה כעת יסוד שמירת היהדות וזה מלבוש ישראל, ומי שאינו הולך בגלל זה בציצית, מסיר ממנו את הרגשת מלבוש ישראל, ויכול לסכן את כל היהדות שלו. ומצוות תכלת לא ניתן כדי לקלקל את היהדות אלא לתקן.

ומקרא מלא דיבר הכתוב, שהוצאת ציצית לחוץ שומר על היהדות. במדבר (פרק טו - מ): וְהָיָה לָכֶם לְצִיצִית וּרְאִיתֶם אֹתוֹ וּזְכַרְתֶּם אֶת כָּל מִצְוֹת יְקֹנֶק וַעֲשִׂיתֶם אֹתָם וְלֹא תִתְּנוּ אַחֲרֵי לְבַבְכֶּם וְאַחֲרֵי עֵינֵיכֶם אֲשֶׁר אֹתָם זֵנִים אַחֲרֵיהֶם:

לְמַעַן תִּזְכְּרוּ וַעֲשִׂיתֶם אֶת כָּל מִצְוֹתַי וְהִיִּיתֶם קְדוֹשִׁים לֹא-לְהִיכֶם:

נכתב בעה"י ע"י מורנו הג"ר יצחק ברנד שליט"א

יום ה' פרשת נח, כ"ט תשרי תשע"ד